

Uluslararası Savcılar Birliği

Karşılıklı Yasal Destek

En İyi Uygulamalar Serisi Sayı 4

Uluslararası İşbirliği

Savcıların Cezai Meselelerde Karşılıklı Yasal Destek Almalarına Dair Temel Kılavuz

Uluslararası Savcılar Birliği Tarafından Yayınlanmıştır.

Bu metin, HSYK Dış İlişkiler ve Proje Bürosu tarafından yapılan gayri resmi çeviridir.

Başkanın Önsözü

Uluslararası Savcılar Birliği En İyi Uygulamalar Serisinin bu sayısı, birliğimizin kurucu belgesinde de belirtilen, “Savcıların organize suçlarla ve diğer suçlarla mücadele etmelerine uluslararası düzeyde destek olma hedefinin gerçekleşmesi için atılan diğer önemli adımlardan biri olma niteliğini kazanmıştır. Birliğimizin kurucu belgelerine göre, bu hedefe ulaşmak amacıyla: Kanıt toplama, ciddi nitelikli suçları takip etme, firarî suçluları yakalama ve gereken cezaları verme süreçlerinde uluslararası işbirliğini teşvik etmek ve uluslararası işbirliğinin yeterince hızlı ve verimli olmasını sağlamak esastır.”

Ayrıca, seri dünya çapında savcılar ve savcılık ajansları arasındaki bilgi alışverişini kolaylaştırmada, bu sayede de suçlarla küresel çapta mücadele edilmesinde ve savcılar arasında güçlü profesyonel ilişkilerin kurulmasında hatırı sayılır bir rol oynayacaktır.

Uluslararası Savcılar Birliği'nin 5-10 Eylül 2004'te Seul'de düzenlemiş olduğu 9. yıllık konferansının teması, *Farklı Sistemler, Ortak Hedefler* idi. Söz konusu konferansta, okumakta olduğunuz bu “Savcıların Cezai Meselelerde Karşılıklı Yasal Destek Almalarına Dair Temel Kılavuza ne kadar gereksinim duyulduğu, bir kez daha açıkça görülmüştü. Konferans sırasında, daha önce yapılmış olan çalışmalar olumlu karşılanmıştı ve en iyi uygulamalar serisinin bu en son sayısı dört gözle bekleniyordu.

Suç uluslararası bir boyut kazandığında, tek yetki alanı bulunan savcılar, sıklıkla, soruşturma esnasında yargılamaya karar verirken ya da hali hazırda görülmekte olan bir davanın yönetilişi sırasında hangi yollarla destek alabilecekleri hususunda kafa karışıklığı yaşamaktadır. Potansiyel olarak mevcut bir dizi destek mekanizması, bu çalışmada belirtilmiştir. Potansiyel tanıklarla yapılan konuşmalar ile bu tanıkların beyanları, uluslararası düzeyde tanıklık, kanıta dayalı diğer materyale erişim, başka yargı makamlarında doğru mercilerin araştırılması, gözaltına alma, denetimli operasyonlar, suç işleyenlerin kısıtlanması ya da alıkonulması, mahkûmların delil sunmaları için başka tutuk evlerine aktarılması, belgelerin sunumu ve daha fazla konu bu çalışmada savcılara yardımcı olacaktır.

Adaleti işleten bir kişi, yetki sınırları ile ulusal hükümlerin oluşturduğu yasal labirentte bir yol bulmaya çalışmanın ürkütücü bir arayış olduğunu düşünebilir. Elbette bu çalışma, her soruna cevap veremeyecektir. Ne de olsa farklı ülkelerin belirli gereklilikleri, bu kitapçığa sığamayacak kadar çeşitli ve ayrıntılıdır. Ne var ki, elinizdeki çalışma, bir savcının yasal labirentte yolunu bulabilmek için geçebileceği yolların bir haritasını ve istenen hedefe ulaşılabilmesi için keşfedilmesi gereken belli bazı ayrıntılara ait işaretleri içermektedir.

Özellikle HM Customs'tan Annabelle Bolt'a ve Excise of the UK'a kadar bu rehberin oluşturulmasına dair projeyi yönettikleri ve bu rehberin oluşumuna hem büyük zaman hem de uzmanlık bağışladıkları için teşekkür ederiz.

Sekretarya bu sürece destek verdi ve diğer üyeler de süreç boyunca önemli öneriler sunarak çalışmayı değerli kıldı. Elinizdeki bu çalışma da, Uluslararası Savcılar Birliği üyelerinin bir ürünü olup, savcılar için pratik ve faydalı bilgiler sunan çalışmalarımızdan biridir. Daha fazlası gelecek!

Nicholas R. Cowdery A.M. Q.C.

Uluslararası Savcılar Birliği Başkanı

Giriş

Klişedir ama doğru sözdür; Devletler sınırlarını bilir, suçlu sınır tanımaz, avukatlar kendi sistemlerini bilir, suçlular ise, kimin sistemlerini kötüye kullandıklarını umursamazlar. Son elli yılda, Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler'in uzman ajansları, Avrupa Birliği, Milletler Topluluğu ve dünya çapında çeşitli pek çok bölgesel grup, ceza hukukunun çeşitli yönlerini ele alan araçlar üretmişlerdir. Daha önce tek tek devletler de, iki taraflı anlaşmalarla, adaletten kaçanların iadesinde birbirlerine destek vermeye çalışmışlardır.

Günümüzün küçülen dünyasında, suç bastırmak, işbirliği kelimesiyle ifade edilmekte, hepimizi etkileyen suçların tanımları yeniden yapılmaktadır.

Bu kitapçık, herhangi bir suça ilişkin bilgi ve kanıtların sınır ötesinde olduğu durumlarda savcılarının daha geniş ölçekli soruşturma ve yargılama yapabilmeleri için hangi araçlara

başvurabileceklerine ve başkalarından nasıl destek alabileceklerine dair temel bilgileri içermektedir.

Uluslararası boyutu olan davalarla pek sık karşılaşmayan savcılar için, nasıl ve ne tür destek alabileceklerine dair bilgilere ulaşmaya çalışmak, oldukça korkutucu bir süreçtir. Bu nedendir ki, bu savcılar, sıklıkla, soruşturma ve dava hazırlama süreçlerinde yalnızca kendi sınırları içerisindeki yargı makamlarının kendilerine sunduğu materyalden yararlanmayı tercih ederler.

Dahası, savcıların pek çoğu, diğer ülkelerin yasal sistemlerinin, prosedürlerin ve üstelik dillerinin farklı olması nedeniyle bilinmeye dahil olmaktan korkarlar.

Uluslararası işbirliği, bilgili pek çok yazarın konusu olmuş ise de, neyin nasıl yapılması gerektiği hususu, kimsenin erişemeyeceği kadar yüksekte olmamalıdır. Her savcı, işe bir yerden başlamak zorundadır ve ilkler hep zordur. Ne var ki, bu zorluk aşılamaz cinsten bir zorluk değildir.

Bu kitap, savcıyı kendi keşif yolculuğuna başlatacak şekilde tasarlanmıştır. Elbette kitapçığın tüm bilgeliklerin kaynağı olup kimseye altın anahtarlar sunması beklenmemelidir. Bu kitapçık, sadece, savcıya yeni bilgiler öğreneceği yolları gösteren kısa ve özlü bir harita niteliğindedir. Ancak, kitapçığımız, en azından, savcılarını, suçlarla mücadele için birbirleriyle daha sıkı işbirliği kurma sürecini başlatmaya teşvik edecektir.

Bölüm I

Başlangıç Noktası

- Karşılıklı Yasal Destek Nedir?

Her şeyden önce, avukatlar ve mahkemeler için bir araçtır. Yargılama süreci başlatabilmek ya da hali hazırda başlatılmış bir yargılama sürecini devam ettirmek amacıyla, soruşturma maksatlı olarak kanıt ya da bilgi elde etmek hususunda destek talebinde bulunulan belgelerin bir yargı makamından diğerine iletilmesine olanak tanır.

- Belgenin formu nasıldır?

Göndereceğiniz belgenin başlığını, ulusal yasal sistem belirler. “Adlî İstinabe” terimi, adli hukuk sisteminden, “Talep Mektubu” terimi ise, anglo-sakson yargı sistemlerinden gelen ifadelerdir. Adlî istinabe, Fransız yasalarınca, “bir yargı makamında yetkisi bulunan bir sulh hâkiminin, aynı düzeyde yetkisi bulunan bir başka sulh hâkimine, ya da bir emniyet görevlisine, kendi görev yapmakta olduğu mahkemeye ön yönlendirme yapılmak suretiyle, belirli bir ya da birbiri ile bağlantılı birden fazla soruşturma gerçekleştirmesi ya da gerçekleştirmiş olması amacıyla gönderdiği resmî belge” olarak tanımlanır.

Talep mektubu ya da sorgu yazısı ise, bir mahkemenin yahut yargı otoritesinin diğerine gönderdiği istek olup, sanığın talepte bulunulan mahkemede yeminli ifade vermesi ve bu ifadenin resmî beyanat yahut ifade formu şeklinde kaydedilmesi, ya da ifadenin gönüllü bir tanıktan alınması istenir. Mahkeme, ifadenin mahkeme önünde verildiğini bizzat tasdik

edecektir. Bir ifadenin kabul edilmesi için mahkeme önünde alınmasının gerekip gerekmediği, sizin kendi iç yasal sisteminizde belirlenmiştir.

Bu belgeler farklı bir etkiye sahip midir? Genel olarak, bunların benzer nitelikte oldukları söylenebilir. Bu tür belgelerin, tüm ülkelerin yasal sistemlerinde, savunma metnine ya da dilekçesine benzer adli belgeler olduğu, talebin işleme konulduğu yabancı ülke yargı makamlarını bir adli süreç başlatmak için harekete geçirebilecekleri hatırd tutulmalıdır.

Kural 1

Gönderdiğiniz belge, hem yargısal hem de olası kamusal incelemelere açık olmalı, içeriği de, dikkat ve titizlikle tamamlanmış olmalıdır. Gizlilik, her zaman mümkün olmayabilir. Ne var ki, yine de talebin gizlilik kurallarına sıkı sıkıya uyularak gerçekleşmesi isteniyorsa, bu durum talep metninde açıkça belirtilmelidir.

Bölüm II

- Ne talep edebilirim?

Karşılıklı yasal destek kapsamında sağlanan en yaygın destekler aşağıda belirtilmiştir:

- Tanıklarla yapılan konuşmalar ve gönüllü tanık ifadeleri
- Tanıkları talepte bulunan ülkenin mahkemelerine çağırıp ifadelerini almak

Üçüncü tarafların elindeki materyal. Ör: Mahkemenin istediği ve üçüncü taraflarca oluşturulan telekomünikasyon belgeleri, telefon kayıtları, e-mail bilgileri, faks dökümleri, abone bilgileri gibi.

- Banka bilgileri
- Adres bilgileri ve adres arama belgeleri.
- Materyale el konulması
- Ortak soruşturma yapılması
- Gözaltına alma
- Denetimli şekilde teslim etme
- Hak kısıtlanması ve alıkoyma
- Yargı sürecinin/soruşturmanın aktarımı
- Mahkûmların ifade vermek amacıyla gönderilmesi
- Adli belgelerin sunulması
- LE görevlilerinin talebin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla hazır bulunması hususunda izinler.

Yukarıda belirtilen bu desteklerin tümü, her zaman alınamayabilir. Hangi desteğin alınıp hangisinin alınamayacağı, sizin kendi yasal sisteminize ve talepte bulunduğunuz ülkenin yasal sistemine bağlıdır.

Kural 2

Başka bir ülkeden, **yalnızca** kendi ülkenizin yasalarının yapmanıza olanak tanıdığı işleri, talebinizin yargılama sürecine değerli bir kanıt eklenmesine yardımcı olması için isteyiniz.

- Destek alınamayacak hususlar hangileridir?

- Herhangi bir suçun tespit edilemediği yahut herhangi bir sanığın bulunmadığı durumlarda, soruşturma başlatmak amacıyla istenen istihbari bilgiler. Görevliler arası düzenlemeler bu kapsama dahil edilebilir.

- Soruşturmanızla ve yasal sürecinizle ilişkili olmayan bilgiler

- Soruşturma yürütmeleri için yurt dışına gönderdiğiniz kolluk kuvvetlerinin, ülkenizde sahip oldukları yetkiyi yurt dışında da kullanması.

- Benimsenmesi gereken genel ilkeler

Talepte bulunulurken, maddi hukuk ve usul hukukunun ortak ilkeleri mutlaka göz önüne alınmalıdır.

Aşağıda belirteceğimiz kurallar, genellikle tüm yasal sistemler tarafından benimsenir ve bu kurallara daima saygı gösterilmelidir:

- Kesinlik

- Gizlilik

- İfşası istenen bilgilerin ifşaatı

- Bir eylemin her iki ülkede de suç sayılması

- Hakaret

- İnsan hakları

- Orantılılık

- Karşılıklılık

- Kesinlik

Bir talep belgesinde yer verilen ifadeler, soruşturma yapmak istediğiniz suça ilişkin kanıtların talebin bulunduğu ülkede mevcut olduğunu, en azından belli derecede bir kesinlik ile göstermelidir. İstenen kanıtların söz konusu ülkede mevcut olduğuna dair en azından makul bir olasılık bulunmalıdır. Talepte bulunulan ülkede zorlayıcı güç kullanılmasının gerektiği hallerde, özellikle istediğiniz o kanıtın sizin yargılama süreciniz ile neden ilgili olduğunun açıklanması genellikle gerekli olacaktır.

- Gizlilik

Bazı talepler, şüphelinin banka hesap bilgileri gibi gizli bilgi içerebilir. Bu tür bilgiler, daima yargı kararı yoluyla elde edilir. Bu nedenle, söz konusu gizli materyalin sizin yargılama süreciniz için hangi sebeplerden dolayı önemli olduğunu açıkça ifade etmeniz, hayati bir gerekliliktir. Talebinizin sıkı bir gizlilik içerisinde gerçekleşmesi gerekiyorsa, talep belgenizde bunun sebeplerini de belirtiniz. Bir talebin gerçekleşme aşamasında tam bir gizliliğin teminatı, genellikle mümkün olmamaktadır. Aşağıdaki İfşaat başlığına bakınız.

- İstenilen bilgilerin ifşaatı

Talebin içeriğine hassas bir bilgi koymayı tasarlarken, bazı ülkelerde, duruşmaların gizli olması hususunda makul gerekçeler sağlanmadıkça yargılamanın açık olarak yapıldığı konusu da hatırdta tutulmalıdır.

- Bir eylemin her iki ülkede de suç sayılması

Malî suçlarda, destek talebinin yargılama süreci başlatılmadan istendiği hallerde, bazı ülkeler, yalnızca söz konusu eylem o ülkede de suç sayılıyorsa, ya da ülkeler arasında iki taraflı bir anlaşma mevcutsa destek vermektedir. Benzer şekilde, arama emri talebini de pek çok ülke söz konusu eylemin o ülkede suç sayıldığı hallerde gerçekleştirilmektedir.

- Hakaret

Talebinizin içeriğinde asılsız ya da doğrulanmamış iddialarda bulunmaktan kaçınmak yerinde olacaktır. Taleplerin açık yargılama sırasında belirtildiği ülkelerde, bir birey aleyhinde asılsız iddialar öne sürmek, bireyin kişiliğe saldırı davası açmasına sebep olabilir.

- İnsan Hakları

Talebi hazırlarken, talebin içeriğindeki koşulların, talebe konu olan kişinin ya da diğer üçüncü tarafların insan haklarını ihlâl eden ya da etmesi muhtemel olan ifadelerin bulunmadığının temin edilmesi çok önemlidir.

- Orantılılık

Zorlayıcı önlemler talep ederken, aranan kanıt ile soruşturma altındaki suçun ciddiyeti arasındaki oranı göz önüne alarak, bu önlemlerin makul olduğunun temini çok önemlidir. Talep edilen orantısız önlemler, genellikle reddedilir.

- Bağlantı

Bu ilke, talepte ayrıntılı şekilde belirtilen vakanın olguları ile talep edilen destek arasında kurulması gereken direkt bağlantıyı ifade eder. ÖRN: kanıtların talepte bulunduğunuz ülkede olduğunu düşünüyorsanız. Meselâ kara para aklama vakalarında, kanıt olarak, belirli bir bankaya yapılan nakit havalelerini, talebin bulunduğu ülkeye yakın zamanda yapılmış olan bir seyahati, şüpheli fon bildirimlerini ya da para hacizlerini gösterebilirsiniz.

- Karşılıklılık

Bu ilke, karşılıklı yasal destek mekanizmalarını işletmenin olmazsa olmazıdır. Eğer kendi ülkenizin yasal sistemi uyarınca yabancı otoritelerin talep ettikleri arasında sizin gerçekleştiremedikleriniz varsa, siz de başka ülkelerden benzer zorlayıcı önlemlerin uygulanmasını talep edemezsiniz. Yine de sizin ülkenizde karşılığı bulunmayan bir talepte bulunmak isterseniz, bunun neden gerektiğini talepte açıkça belirtmeli, talepte bulunduğunuz devletin karşılıklılık ilkesi geçerli olmadığı için talebinizi reddedebileceğini göz önünde bulundurmalısınız. Tüm talepler, talebin sizin ülkenizde de karşılığının bulunduğu ifadesine yer vermelidir. Bu nedenle, talebi hazırlarken, ülkenizin iç yasaları ile uygulanabilecek Anlaşma hükümlerini iyice kontrol ediniz.

- Ne tür talepler reddedilebilir?
- Çifte yargılama içeren talepler reddedilebilir. Meselâ, kişi daha önce de yargılanmış ve aynı suçtan hüküm giymiş ya da aklanmışsa, bu tür talepler reddedilebilir. Bazı ülkeler, kuralları gereği, çifte yargılamayı farklı şekillerde yorumlarlar. Yine bazı ülkeler suçu belirleyici faktör olarak nitelendirirken, bazıları da, bir davranış biçimi olarak düşünürler. Bir talebe ilişkin olarak herhangi bir çifte yargılama riski söz konusu ise, talepte bulunulan ülkeden çifte yargılama teminatı istenmelidir. Söz konusu teminatın verilmemesi, destek talebinin reddi ile sonuçlanabilir.
- Devam etmekte olan bir soruşturmayı yahut yargılama sürecini etkileyebilecek talepler. Talebiniz, devam etmekte olan bir yargılama sürecinin ya da soruşturmanın etki altında kalmasına dair risk ortadan kalkıncaya kadar ertelenebilir.
- Talepte bulunulan ülkede yasal dayanağı bulunmayan eylem ya da destek talepleri.
- Karşılıklılık önerilemeyen destek talepleri.
- Bir eylemin her iki ülkede de suç sayılmasının gerekli olduğu durumlarda.
- Talebin gerçekleşmesinin, talepte bulunulan ülkenin egemenliğini, güvenliğini, kamu düzenini ya da diğer elzem çıkarlarını tehdit ettiği durumlarda.

Bölüm III.

Talep Hazırlama

Bu konuda pek çok en iyi uygulama örneği mevcut ise de, uluslararası düzeyde kabul görmüş bir talep formu bulunmamaktadır. Pek çok ülkenin olduğu gibi, Birleşmiş Milletler'in de model teşkil edecek nitelikte şablonları mevcuttur. Bu noktada, talebinizin, yasal sistemi sizinkinden çok farklı bir ülkeye de gidebileceği, dolayısıyla, talebin formunun, o ülkenin yasal sistemince kolayca takip edilip uygulanabilecek nitelikte olması gerektiği, hatırdan çıkarılmamalıdır. Burada önemli olan, farklılıkları değil, benzerlikleri bulmaktır. İşbirliğini başarıyla gerçekleştirmek için tüm yasal sistemleri olduğu gibi bilmek zorunda değilseniz de, talebinizin gerçekleştirilebilmesi için mantıklı bir yaklaşım benimsemek ve karşı tarafa yeterli bilgiyi sunmak durumundasınız.

Bu kitapçığın sonunda, talep mektubunuzu/adlî istinabenizi hazırlamada size yardımcı olabilecek talep mektubu örneklerini bulabilirsiniz.

- Talepler Nereye Gönderilmelidir?

Talepte bulunacağınız ülkenin mahkemesini ya da yargı makamını biliyorsanız, talebinizi oraya gönderiniz. Bilmiyorsanız, kendi ülkenizde bulunan yetkin bir yasal makama yönlendiriniz. Kendi ülkenizdeki yasal otorite, talebinizin karşı tarafa en uygun şekilde iletilmesini sağlayacaktır. Pek çok ülkenin, karşılıklı yasal destek taleplerini ilgili ülkelere ileten yasal

makamları bulunmaktadır. Bu makam, sizin Adalet Bakanlığı'nız, Dışişleri Bakanlığı'nız, ya da Başsavcılık Bürolarınız olabilir. Birleşmiş Milletler sözleşmelerine göre, sizin ülkeniz bu konuda yetkili yasal makamları/otoriteleri ülkenize bildirilecektir. Bu yetkili makamları, Birleşmiş Milletler web sitesinde bulabilirsiniz.

- Talebinize Nasıl Başlayabilirsiniz?

Talebinize kendinizi tanıtarak ve talepte bulunma yetkinizi açıkça belirterek başlayınız. Örneğin, isim (usulünce yetkilendirilmiş savcılık otoritesi olarak) ya da, isim (yetkin yargı makamı olarak).

- Talep kimlerle ilgili yapılacak?

Talebe konu olan kişi ya da kişileri, tam adlarını, doğum tarihlerini, doğum yerlerini, uyruklarını, (şayet biliyorsanız pasaport numaraları ile birlikte) ve hali hazırda ikamet ettikleri yeri belirterek tanıttınız. Talebe konu edeceğiniz kişi ya da kişilerin isimlerini bilmiyorsanız, bu konuda destek alabilirsiniz. Ne var ki, söz konusu kişileri tespit edebilmek için haklarında mümkün olduğunca fazla bilgi sunmalısınız.

- Talep ne ile ilgili olacak?

Talebe konu olan kişilerin işlemiş olabilecekleri ve sizin soruşturma yapmakta olduğunuz suçun tanımını içerir. Kendi ülkenizin mevzuatının söz konusu suç tanımı için kullandığı ifadeyi aynen seçmeniz, işinizi kolaylaştıracaktır. Buna ilaveten, suça dayanak teşkil eden kanunî ve ceza hukuku ile ilişkili hükümleri içeren ilgili kanunu, talebe ekleyiniz. Bu, talepte bulunacağınız ülkeye suçu meydana getiren davranış biçimlerini keşfetmede ve kendi ülkelerinin iç yasalarında bu suçun sizin ülkenizdekine benzer bir dengi olup olmadığını aramada yardımcı olmuş olursunuz.

Yukarıda belirttiklerimizin akabinde, makul şüpheyi minimum standarda indirgemek amacıyla, vakayı, suça kanıt teşkil edecek yeteri kadar kabul edilebilir sav ile kısaca açıklıyoruz.

Tam istendiği şekilde bir dosya hazırlayıp gönderdiğinizde, talepte bulunulan ülke size teşekkür etmeyecek ise de, talep ettiğiniz desteğin sağlanması için bazı elzem olguları sunmanız hayati derecede önemlidir. Meselâ, A isimli şüpheli ile B isimli şüpheli, x ülkesinden ayrılıp seyahate çıkmak için, ... Havaalanı'na, 12 Eylül 2003 tarihinde vardılar. Havaalanı görevlisi/gümrük görevlisi/polis görevlisi, şüphelilerin, bilinmeyen yahut C isimli başka bir kişiyle buluştuğunu gördü. Şüpheliler takip edildiler ve Bankası'na girdikleri görüldü. (burada adres bildirilecektir.) Bankadaki işleri bitince ayrıldılar ve A ve B 'ye seyahat ettiler. Burada, A ve B'nin birine bir paket teslim ettiği görüldü. Hikâyeyi, suçlu olabileceğini düşündüğünüz kişinin suçunu kanıtlayan öğeleri tam olarak içerecek şekilde anlatınız. Tüm vakayı anlatmak durumunda değilsiniz, ama kilit bilgi ve olguları belirtmek durumundasınız.

- Talep Edilecek Destek

İstediğiniz destek ya da destekleri açıkça listelemeniz ve bu desteklerin tam olarak ne zaman istendiğini belirtmeniz hayati derecede önemlidir.

- Aranacak yerler

Talep ettiğiniz destek kapsamında bazı adreslerin aranması gerekiyorsa, yalnızca aranmasını istediğiniz yerin adresini vermekle yetinmemeli, söz konusu yerin neden aranmasını istediğinizi ve davanızla ilişkili olarak orada neyin bulunmasını beklediğinizi de belirtmelisiniz. Ayrıca, vakanın özetinde, şüpheliler ile aranmasını istediğiniz yer arasındaki bağlantıyı da açıkça belirtmelisiniz. Bu bilgiyi vermediğinizde, adres arama talebiniz reddedilebilir veya sizden isteyecekleri ek bilgiyi onlara sununcaya kadar ertelenebilir.

- Telefon Kayıtları

Şüphelinin telefon kayıtlarına ilişkin destek talepleriniz, şüphelinin işlemiş olabileceği suçun koşulları ile orantılı sürelerle sınırlı olmalıdır. Talep ettiğiniz telefon kaydı takip süresi gereğinden fazla olduğunda, destek talebiniz orantılılık kuralları, insan hakları, mahremiyet ve talepte bulunacağınız ülkenin veri korumaya ilişkin hükümler içeren iç yasalarının ihlâli tehlikesi doğurabilir.

Tutuklu bir kişinin başka kişilerin telefon numaralarını elinde bulundurması ve sizin söz konusu kişiler ile ilgili bu kayıtları istemeniz durumunda, masum olan üçüncü kişilere ait ayrıntıların ülkenizde kamu erişimine açık bir dosyaya konulmasından kaynaklanabilecek riskleri nasıl azaltabileceğinizi de göz önünde bulundurmalısınız. Örneğin, şüphelinizin abone listesinde aynı numara düzenli olarak görünüyorsa, bu olgu, bu kişiler arasında gerçekleşen telefon trafiğini takip etmeniz için geçerli bir sebeptir. Fakat numaranın çok da sık aranmamış olduğu görünüyorsa, söz konusu numara ile soruşturma donelerinizi ilişkilendirmek için başka kanıtlara gereksiniminiz var demektir.

- Banka Hesap Bilgileri

Bu hususta yapılacak bir talep, ya bankanın ad ve adresini, ya da biliniyorsa hesap numarası ile hesap sahibinin adını ve hesabı tespit edebilmek için gereken diğer bilgileri içermelidir.

- Bir Tanıkla Konuşmak

Talepte bulunacağınız ülkede bir kişi ile konuşulmasını istiyorsanız, talebinizde, söz konusu kişinin şüpheli olarak mı, yoksa tanık olarak mı sorgulanması gerektiğini ilgili Devlete açıkça belirtiniz. Bir kişi ile konuşulması hususunda, talepte bulunulan ülkenin kanunları geçerli olacaktır. Bazı ülkelerin kanunlarında, gönüllü olarak verilen ifadelere ilişkin hükümler bulunmaktadır. Bu ülkelerin dışında kalan ülkeler ise, bu hususta adli süreç işletirler. Sizin ülkenizin iç yasalarında bir ifadenin kabul edilir niteliğinin bulunması için ifade veren kişinin mahkeme önünde yemin ederek ifade vermesi gerekiyorsa, talebinizde bunu açıkça belirtiniz. Şayet, ülkenizin iç yasalarında gönüllü ifade kabul ediliyorsa ve aynı durum talepte bulunacağınız ülke için de geçerli ise, ifadenin mahkemede alınmaması da söz konusu olabilir. Sizin ülkenizde şüphelilere ilişkin bir soruşturma süreci başlatılmamış ise, talepte

bulunacağınız ülkede sizin şüpheli olarak gördüğünüz kişi ile şüpheli statüsünde konuşulması mümkün olmayabilir.

- Görevlilerin Seyahat İzni

Bazı durumlarda, kendi kanun uygulayıcılarınızın, talebinizin gerçekleşmesi amacıyla talepte bulunacağınız ülkeye gitmesi mümkün olabilir.

Bu bağlamda, hatırdta tutulması gereken bazı kilit noktalar şunlardır:

- İki taraflı bir anlaşma ile açıkça yetki verilmediği sürece, bu görevlilerin, sınır ötesinde bir kanun uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Kanun uygulayıcılarınız, yetkileri bulunmadığı halde başka bir ülkede kanun uygulamaya teşebbüs ettiğinde, ülkenin egemenliğini ihlâl etmiş olurlar. Şayet talebinizin gerçekleşmesi için talepte bulunacağınız ülkeye mutlaka seyahat etmeleri gerekiyorsa, talebinizde, bu görevlilerin talebin gerçekleşmesini kolaylaştırmak amacıyla ülkeye geleceklerini açıkça belirtiniz. Vaka ile ilgili soruşturma yapacaklarını bildirirseniz, talebiniz reddedilecektir.
- Talepte bulunulacak olan ülkeye kendi ülkenizden görevli gönderilmesinin, talebinizin doğru ve hızlı şekilde gerçekleşmesi için mutlaka gerekli olduğu mesajını talebinizde açık şekilde ilettiğinizden emin olmanız gerekmektedir. Talepte bulunacağınız ülkeye göndereceğiniz görevliler, soruşturma sürecinize değer katmalıdırlar. Görevlilerin, soruşturma sürecinin işleyişine katkı sağladıklarına yahut sürece engel olduklarına dair ilk belirlemeyi yapacak olan kişi, savcı olarak sizsiniz.
- Kendi ülkenizden kanun koyucuların başka ülkelerin adli makamlarına gitmesi gerektiği durumlarda, bu görevlilere o makamda neleri yapıp yapamayacaklarını açıkça anlatmalısınız. Bu hususta oluşabilecek sorun yahut yanlış anlaşılmalar, yalnızca sizin davanıza değil, genel anlamda o ülke ile yapacağınız işbirliğine de onarılması zor zararlar verecektir.
- Bu bağlamda, talepte bulunacağınız ülkenin kanun uygulayıcı görevlileri ile resmî olmayan şekilde irtibat kurulması yerinde olacaktır. Talepte bulunacağınız ülkenin sade vatandaşları ile gayri resmi irtibat kurmak ise tercih edilmemelidir, çünkü bu yolla aldığınız bilgiler soruşturmanın yürütülmesinde sorunlar yaratabilir ve talepte bulunacağınız ülkenin iç yasaları ile ters düşebilir.

- Ek talepler

Talepte bulunulan ülkeye talebinizi ilettikten sonra söz konusu ülkeden daha fazla destek istediğiniz, ya da talebin ayrıntılarında değişiklik yapmak istediğiniz durumlarda, bunu yalnızca bir ek talep hazırlayarak yapabilirsiniz. Özgün talepte değişiklikler yaparak talebi yeniden göndermeyiniz.

- Yasal dayanak

Tüm talepler, karşılıklı yasal desteğin istenmesinin dayandığı yasal kaynağı içermek durumundadır. Bir sonraki bölümde bu hususta daha ayrıntılı bilgiye ulaşabilirsiniz. Şayet ülkeniz çok taraflı bir sözleşmenin tarafı ise, talepte bulunacağınız ülkenin de söz konusu sözleşmeye taraf olup olmadığını kontrol etmelisiniz. Sizin ülkenizle talepte bulunacağınız ülke arasında bir karşılıklı yasal destek anlaşması var ise, yasal dayanağı bu anlaşma teşkil edecektir. Herhangi bir yasal dayanağa ulaşamadığınız durumlarda, nezaket ve karşılıklılık ilkesine dayanmanız gerekebilir.

Söz konusu ilke, pek çok ülkenin, kendi iç yasaları izin verdiği sürece size destek vermesine olanak tanıyacaktır. Bazı iç mevzuatlar, herhangi bir destek verilmeden önce bir anlaşmanın yahut bir mutabakat zaptının imzalanmasını gerekli kılarlar. Bu durumda, talepte bulunacağınız ülke size destek veremeyecektir.

- Dil

Genel kural, talebin, alıcı ülkenin dilinde iletilmesi şeklindedir. En iyi uygulama ise, talebin yalnızca çevirisini değil, kendi dilinizde düzenlenmiş bir nüshasını da göndermektir. Çevirinin açık olmadığı ve talepte bulunulan ülkede yapılabilecek herhangi bir ek çevirinin dil bağlamında karışıklığa sebep olabileceği durumlarda, bu en iyi uygulama büyük ölçüde işe yarayacaktır.

- Talebin İletimi

Talebinizi hazırladıktan ve çevirisini yaptıktan sonra, talebi ülkenizdeki yetkin yargı makamına ya da Dışişleri Bakanlığı'na göndermelisiniz. Bunu yaptığınızda, talebiniz, talepte bulunduğunuz ülkeye en uygun mekanizmalar yoluyla mutlaka iletilecektir.

Talebin gerçekleştirilme süresinin uzunluğu, talebe ve ülkeye göre değişebilir, fakat talebiniz acilse ya da belli bir duruşma tarihine kadar gerçekleşmesi gerekiyorsa, talebin hızlı şekilde takip edilmesini sağlamak amacıyla bunu talebinizde açıkça belirtmelisiniz. Tüm talepleri acil konumda sunmak, verimsiz sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle, aciliyet ifadesinin, yalnızca gerekli durumlarda kullanılması gerektiği hatırd tutulmalıdır.

Kural 3

Talebinizin içeriğini kontrol ediniz, isminizin ve irtibat bilgilerinizin talepte mevcut olduğundan ve gerekli eklerin talebe eklendiğinden emin olunuz.

Şayet talebinizin sonucu gelmeden önce yargılama süreciniz sonlandı ise, talepte bulunduğunuz ülkeyi, uygun kanallar vasıtasıyla, artık talebin gerçekleştirilmesine gerek kalmadığı yönünde bilgilendirmelisiniz. Bu sayede, talepte bulunduğunuz ülkenin yetkilileri, artık ihtiyacınız olmayan kanıtları toplamaya çalışmakla zaman ve kaynak tüketmeyeceklerdir.

- Gerçekleşmiş Talepler

Talep ettiğiniz desteği aldığınızda, bu desteği yalnızca talebinizde belirtmiş olduğunuz amaç için kullanmalısınız.

Size gönderilen özgün belgeleri, yargılama süreciniz sona erdiğinde ilgili ülkeye geri göndermelisiniz. Delil niteliğinde ibraz edilen öğeler de, geri gönderilmelerinin gerekli olmadığı size açıkça bildirilmedikçe geri gönderilmelidir.

Bulduğunuz talep sonucu elde ettiğiniz verileri, talebinizde belirttiğiniz kendi yargılama süreçleriniz için kullanacağınız amaçtan başka bir amaç için de kullanmak istiyorsanız, bunun için talepte bulunduğunuz ülkeden izin almanız gerekmektedir.

Bölüm IV.

- Yasal Dayanak - Uluslararası Çerçeve

Uluslararası ya da uluslar ötesi suçlar, büyük suçlar, savaş suçu içeren suçlar, insanlığa karşı işlenen suçlar, terörizm, işkence, uyuşturucu kullanımı, çevreye karşı işlenen suçlar ile, uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, hile, rüşvet ve belli başlı organize suçlar gibi uluslar ötesi düzeyde yargılanan suçlar olmak üzere gruplandırılırlar.

Söz konusu suçlara ilişkin olarak, çok taraflı niteliği bulunan uluslararası araçlar mevcuttur. Bunların arasında en dikkate değer olanlar, Birleşmiş Milletler 'in, uyuşturucu, rüşvet ve organize suçlara ilişkin sözleşmeleridir. Bölgesel düzeyde ise, Avrupa Konseyi'nin, ceza hukukuna ilişkin meselelerde, kara para aklama meselelerinde ve yargılama süreçlerinde karşılıklı yasal desteği kapsayan anlaşmaları bulunmaktadır. Son olarak, devletlerin, karşılıklı yasal desteği düzenleyici nitelikte iki taraflı anlaşmalar imzalamış oldukları da belirtilmelidir.

Aşağıda, söz konusu araçların bir listesi bulunmaktadır. Ne var ki, bu liste, söz konusu araçların tümünü kapsamamaktadır. Savcıların, kendi ülkelerinin yasal sistemlerinde daha fazla araştırma yapmaları gerekebilir.

Birleşmiş Milletler

- Birleşmiş Milletler 'in 1961 tarihli Narkotik Uyuşturuculara İlişkin Tek Sözleşmesi
- 1971 tarihli Psicotropik Maddelere İlişkin Sözleşme
- 1972 tarihli, Tek Sözleşmeye Ek Protokol
- 1988 tarihli, Uyuşturucuların ve Psicotropik Maddelerin Kanuna Aykırı Kaçakçılığına İlişkin Sözleşme
- 2000 tarihli, Uluslarötesi Organize Suçlara İlişkin Sözleşme
- 2003 tarihli Rüşvet Sözleşmesi

Milletler Topluluğu

- Harare Şeması:

Bir anlaşma ya da sözleşme olmamakla birlikte, Milletler Topluluğu üyesi ülkeler arasındaki talepler hususunda yardımcı olmaktadır.

Avrupa Konseyi

45 üyeden ve 4 gözlemciden (Kanada, Japonya, Güney Afrika, ve Amerika Birleşik Devletleri) oluşan Konseyin,

- 1959 tarihli, Cezai Meselelerde Karşılıklı Yasal Desteğe İlişkin Sözleşmesi
- 1978 tarihli ek protokolü
- 2001 tarihli ikinci ek protokolü
- 1990 tarihli, Yargılama Sürecinin İşletildiği Kişileri Aklamaya, Aramaya, Yakalamaya ve Alıkoymaya İlişkin Sözleşme
- 2001 tarihli Siber Suçlara İlişkin Sözleşmesi bulunmaktadır.

Avrupa Birliği

- 1990 tarihli, Schengen Anlaşmasını Uygulama Sözleşmesi
- 2000 tarihli, Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler Arasında Karşılıklı Yasal Destek Sözleşmesi ve
- 2001 tarihli protokol

Avrupa Birliği üyesi ülkeler için

- Eurojust
- Avrupa Yargı Ağı

Web sitesi adresleri

- www.un.org
- www.thecommonwealth.org
- www.coe.int
- www.europa.eu.int
- www.eurojust.eu.int
- www.atlas.mj.pt (giriş şifresi gereklidir)

KURALLAR

Kural 1

Talepte bulunulacak olan ÷lkeye göndereceğiniz belgeler, hem o ÷lkenin adlı makamlarının, hem de büyük olasılıkla kamuoyunun incelemesine açık bulundurulacaktır. Bu nedenle, talebin içeriği, büyük dikkat ve titizlikle tamamlanmalıdır.

Kural 2

Başka bir ÷lkeden, yalnızca sizin ÷lkenizdeki kanunların yapmanıza olanak tanıdığı şeyleri talep ediniz ve talebiniz, yargılama sürecinize değerli kanıtlar sunabilecek nitelikte olsun.

Kural 3

Talebinizin içeriğini kontrol ediniz. Talep belgesinde adınızın ve irtibat bilgilerinizin bulunduğundan yani gerekli eklerin belgeye eklenmiş olduğundan emin olunuz.

Bu metin, HSYK Dış İlişkiler ve Proje Bürosu tarafından yapılan gayri resmi çeviridir.